

1

Aansprakelijkheid voor schade door bodemdaling

Bijdrage VMR Themabijeenkomst
'Bodemdaling in stad en ommeland: gevolgen, verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid'

17 maart 2021

Rense Lubach

 nysingh

1

2

Verkenning

- ▶ Aansprakelijkheid voor schade door ondiepe bodemdaling in laagveengebieden
- ▶ Tot welke schade kan bodemdaling leiden? Waardoor ontstaat bodemdaling?
- ▶ Kan schade als gevolg van bodemdaling op een ander worden afgewenteld en zo ja, op welke grondslag?
- ▶ Illustratie: peilbeheer door een waterschap

 nysingh

2

Schade door bodemdaling

► Schade door ondiepe bodemdaling

- Schade aan opstallen en infrastructuur (verzakkingschade)
- Funderingsschade (o.a. paalrot, negatieve kleeft)
- Onvoldoende drooglegging → vochtoverlast, vernattingschade
- Ecologische schade, uitstoot van CO₂

► Omvang van het probleem:

- Deltares (2020): tot 1 miljoen panden met fundering gevoelig voor droogte en lage grondwaterstanden
- PBL (2016): maatschappelijke kosten tot 2050 becijferd op ca. € 22 miljard, waarvan het overgrote deel in stedelijk gebied (infrastructuur, funderingen)

Waarvoor ontstaat bodemdaling?

- Bodemdaling door natuurlijke oorzaken (autonome krimp en zetting van veengrond, al dan niet versterkt door droogteperioden)
- Bodemdaling door menselijk ingrijpen: drainage (ontwatering) en belasting van veengrond met ophoogmaterialen, bebouwing en verkeer
- Combinatie van oorzaken (natuurlijk en menselijk)
- *Bodemdaling heeft Nederland ook kaas en molens gebracht, maar dat terzijde...*

Uitgangspunt: eigen verantwoordelijkheid

- ▶ Beantwoording Kamervragen d.d. 9 november 2020:

“Uit jurisprudentie blijkt ook dat de overheid niet aansprakelijk is voor de funderingsschade aan een woning als gevolg van een hoogte van de grondwaterstand. Eigenaren van de woningen zijn hier zelf voor verantwoordelijk.”

- ▶ Beantwoording Kamervragen d.d. 14 januari 2019:

“Grond- en gebouweigenaren hebben een eigen verantwoordelijkheid. Huiseigenaren zijn in beginsel zelf verantwoordelijk voor de staat van de woning en het perceel. Eigenaren dragen zelf zorg voor een goede staat van gebouwen en treffen in dat kader zelf waterhuishoudkundige en/of bouwkundige maatregelen.”

Soms afwenteling van schade op een ander...

- ▶ Gemeente en waterschap als ‘nabije overheden’ vaak als eerste in beeld
- ▶ Gemeente
 - Grondwaterzorgplicht,
 - Zorgplicht als rioolbeheerder (*Dordtse Paalrot*)
- ▶ Waterschap als water(peil)beheerder
 - Peilbesluiten en peilafwijkingsvergunningen
 - Feitelijk handelen (zoals het bedienen van een stuw of het plaatsen van een duiker)
- ▶ Schadeverhaal is niet eenvoudig: hoge drempels voor aansprakelijkheid, langdurig en daardoor vaak kostbaar proces

Intermezzo: hoe zit het bij diepe bodemdaling?

- ▶ Oorzaak: mijnbouw, delfstoffenwinning (zout, aardgas)

- ▶ Schade als gevolg van gaswinning uit het Groningenveld
 - Wettelijk bewijsvermoeden (artikel 6:177a BW)
 - Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG)
 - Afhandeling langs publiekrechtelijke weg

- ▶ Overige mijnbouwschade
 - Sinds 1 juli 2020: Commissie Mijnbouwschade
 - Afhandeling langs privaatrechtelijke weg

Bodemdaling, grondwaterstand en peilbeheer

- ▶ Lage grondwaterstanden leiden tot (extra) bodemdaling
 - Droogteperioden
 - Peilbeheer van oppervlaktewateren
 - Lokale onderbemalingen
 - Grondwateronttrekkingen
 - Drainage van landbouwpercelen

- ▶ Peilbeheer als kwaal en als remedie voor bodemdaling!

Aansprakelijkheid van de peilbeheerder

- ▶ De zorgplicht van een goede waterbeheerder
- ▶ Peilbesluiten zijn vastgelegde *streefpeilen*, handhaven betekent niet zonder meer voldoen aan de zorgplicht
- ▶ Structurele en substantiële overschrijding van een streefpeil kan indicatie zijn voor een zorgplichtschending (ECLI:NL:GHARL:2015:4382 en ECLI:NL:GHARL: 2016:8931)
- ▶ Ook denkbaar: zorgplichtschending wegens structurele en substantiële onderschrijding van een streefpeil, met als gevolg bodemdaling en schade

De 'strenge' lijn van de Afdeling

- ▶ Onderscheid tussen *peilaanpassingen* (volgen autonome maaiveldaling) en *peilwijzigingen* (creëren van extra drooglegging)
- ▶ Schade als gevolg van een peilaanpassing valt binnen het normaal maatschappelijk risico, dus geen nadeelcompensatie
- ▶ ECLI:NL:RVS:1996:AN5183, AB 1996/434.
- ▶ ECLI:NL:RVS:2005:AU6237, AB 2006/15.
- ▶ De Putter (*M en R* 2021/20): mogelijke verandering in de rechtspraak?

In plaats van schadevergoeding achteraf...

- ▶ Zorgvuldig (peil)beleid vooraf, afwegen van belangen, mitigerende en/of compenserende maatregelen

- ▶ Directe schadeverzekering, fondsvorming?

- ▶ Preventieve maatregelen (hoogwatervoorziening, grondwaterinfiltratie)

- ▶ Wie gaat dat betalen? Wij allemaal, zie onder meer:
 - Deltaprogramma Zoetwater: € 800 miljoen
 - Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptie: € 200 miljoen
 - Klimaatakkoord (Nationaal Veenplan): € 276 miljoen

Stellingen

- ▶ Stelling I: Schade veroorzaakt door ondiepe bodemdaling verdient dezelfde 'ruimhartige' benadering als schade veroorzaakt door diepe bodemdaling (door delfstoffenwinning).

- ▶ Stelling II: Het onderscheid tussen peilaanpassingen en peilwijzigingen in de rechtspraak van de Afdeling is onhoudbaar, gezien de rol van menselijk ingrijpen bij het optreden van bodemdaling.